

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA
FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN

FINNISH NATIONAL BOARD ON
RESEARCH INTEGRITY TENK

FORSKNINGSETISKA DELEGATIONEN

Verksamhetsplan för perioden 1.2.2019–31.1.2022

Forskningsetiska delegationen (TENK) grundades 1991 för att behandla etiska frågor gällande vetenskaplig forskning och för att främja forskningsetiken (förordning 1347/1991). Delegationens sekretariat ligger i samband med Vetenskapliga samfundens delegation (TSV) i Helsingfors.

Delegationens uppgifter och sammansättning

Den forskningsetiska delegationen som tillsatts av utbildnings- och kulturministeriet (UKM) har i uppgift att 1) göra framställningar och avge utlåtanden till myndigheter i forskningsetiska lagstiftningsfrågor och andra forskningsetiska frågor, 2) fungera som sakkunnigorgan vid utredningen av forskningsetiska problem, 3) ta initiativ för främjande av forskningsetik samt främja diskussionen om forskningsetik i Finland, 4) följa den internationella utvecklingen inom sitt område och aktivt delta i internationellt samarbete samt 5) sprida information om forskningsetiska frågor.

UKM tillsatte den 5 december 2018 TENKs medlemmar för perioden 1 februari 2019–31 januari 2022. Delegationens sammansättning är följande:

- Dekan **Riitta Keiski** (Uleåborgs universitet), ordförande,
- Professor **Erika Löfström** (Helsingfors universitet), viceordförande
- Ledande forskare **Kari Hämäläinen** (VATT)
- Rättschef **Matti Karhunen** (VTT Oy)
- Utvecklingschef **Leena Liimatainen** (Jyväskylä yrkeshögskola)
- Specialsakkunnig **Susanna Näreaho** (Yrkeshögskolan Metropolia)
- Professor **Riitta Salmelin** (Aalto-universitetet),
- Programdirektör **Sirpa Thessler** (Naturresursinstitutet)
- Klinisk lärare **Alexi Tornio** (Helsingfors universitet) och
- Professor **Risto Turunen** (Östra Finlands universitet).

Kansler emerita **Krista Varantola** utsågs till delegationens sakkunnig. Delegationens sekreterare är TENKs generalsekreterare, docent **Sanna Kaisa Spoof**.

Åren 2019–2021 ansvarar TENKs sekretariat för nätverket Network of Research Integrity Offices (ENRIO) verksamhet efter att generalsekreterare Spoof valdes till ENRIOs ordförande.

Delegationens resurser

TENKs verksamhetsanslag kommer från tipsmedel som UKM riktar till TSV. Arbetsinsatsen som delegationens medlemmar utför vid sidan av sitt arbete utgör en betydande del av TENKs verksamhet.

Under våren 2019 bestod delegationens sekretariat av de fast anställda generalsekreteraren Spoof och sakkunniga **lina Kohonen** samt den deltidsanställda planeraren **Terhi Tarkiainen**. Åren 2019–2021 Arbetar dessutom en koordinator för internationella ärenden vid TENKs sekretariat med ett specialanslag från UKM som stöd för internationaliseringen. Även koordinatör för TENKs och Delegationen för informationsspridnings (TJKS) gemensamma projekt *Ansvarsfull forskning* och projektets deltidsanställda webbredaktör tillhör TENKs sekretariat fram till utgången av 2019. Delegationen kan även anställa annan tidsbunden arbetskraft eller skaffa köptjänster om projekt- eller den övriga finansieringen så tillåter. TENK/TSV kan delta som partner i EU- eller andra projekt särskilt inom området för forskningsetik eller ansvarsfull forskning samt inom ENRIO-nätverkets verksamhet.

TSV erbjuder TENK majoriteten av den infrastruktur som behövs, såsom lokaler, nätanslutningar och ekonomiförvaltning samt kontorssekreterartjänster. Vi påskyndar färdigställandet av TSV:s elektroniska arbetsutrymme och dess ibrutkagande för TENKs dokumenthantering. Samarbetet ökas inom TSV särskilt mellan den ansvarsfulla forskningens aktörer, såsom koordinationen av den öppna vetenskapen.

Under den här verksamhetsperioden har delegationens sekretariat en särskilt krävande uppgiftnhet att lyckas med både på nationellt och internationellt plan samtidigt som TENKs grunduppgifter såsom övervakningen av forskningsfusk klart håller på att öka. Därmed är det viktigt att se till att resurserna räcker för att kunna sköta myndighetsuppdrag såsom givandet av utlåtanden inom utsatt tid och för att hålla de övriga målen. Efter 2019 kommer TENKs kommunikation att behöva fler personresurser.

Sekretariatet upprätthåller och fördjupar sitt kunnande inom branschens aktuella utveckling. Vi ser till att lönenivån motsvarar uppgiftens krav.

Strategiska mål och uppgifter

TENK främjar god vetenskaplig praxis genom att göra upp och förnya de nationella anvisningarna och rekommendationerna samt genom att påverka de internationella rekommendationerna inom forskningsetikens område. TENK betonar upplysning och utbildning för att främja forskningsetiken och förebygga forskningsfusk. Dessutom har

TENK ett omfattande samhällsansvar för den vetenskapliga forskningens kvalitet i Finland.

Enligt sina uppställda bestående mål ska TENK

1. stärka en verksamhetskultur som följer de forskningsetiska principerna,
2. utöva forskningsetisk upplysning och främja branschens utbildning,
3. utveckla processen för att reda ut misstänkt fusk,
4. skapa närmare nätverk på nationell och internationell nivå samt påverka branschens internationella utveckling
5. utveckla en dialogisk kommunikation och
6. utnyttja god internationell praxis i den finländska forskningsetiska kulturen samt göra de goda finländska forskningsetiska anvisningarna kända.

För att nå målen under verksamhetsperioden 2019–2021 är TENKs viktigaste uppgifter utöver basfunktionerna följande:

- Vi publicerar och gör mer vida bekant anvisningarna för etikprövning inom humanvetenskaperna som förnyades 2019 och vi engagerar forskningsorganisationerna till att binda sig vid dem så omfattande som möjligt.
- Vi analyserar och utnyttjar uppgifterna från forskningsetiska barometern 2018 för att förebygga forskningsfusk. Vi förbereder oss för att upprepa barometerenkäten med tre års mellanrum.
- Vi ordnar ENRIOs europeiska forskningsetiska kongress i Finland i oktober 2020.
- Vi sköter skyldigheterna kring ENRIOs ordförandeskap galant och utvecklar ENRIO-nätverkets organisation.
- Vi utvecklar forskningsetikens stödpersonssystem och utnyttjar stödpersonssystemet effektivt för att främja god vetenskaplig praxis inom forskningsorganisationerna.
- Vi utreder vilka behov av forskningsetisk information som Finlands internationella forskarkår har. Vi skraddarsyr informationen särskilt på engelska och utvidgar inom resurserna TENKs utbud av främmande språk i publikationerna.
- Vi börjar uppdateringen av *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*, dvs. HTK 2012-anvisningarna tillsammans med vetenskapssamfundet.
- Vi producerar aktivt innehåll för den officiella tenk.fi-webbplatsen och för det elektroniska nyhetsbrevet tillsammans med TSV:s övriga aktörer.
- TENKs och TJNKs gemensamma webbplats *Ansvarsfull forskning* stadfästs och dess artikelproduktion utvecklas med hjälp av besökarenkäter.

Dessutom fastställs i samband med budgeten för TENK olika tyngdpunkter och viktiga åtgärder för det kommande kalenderåret.

Som ett extra mål i TENKs verksamhetstyngdpunkter kunde man övergå från att övervaka forskningsfusket till kommunikation och internationellt samarbete alltså för att aktivt göra känt den finländska goda vetenskapliga praxisen för forskare i olika stadier av sin forskningskarriär samt för forskningsetikaktörer inom alla vetenskapsgrenar i Finland och även i Europa, samt genom pilotförsök även utanför Europa. ***Samtidigt säkerställs i fortsättningen både det internationaliserade vetenskapsgemenskapens integritet och etik, kvaliteten och tillförlitligheten hos den vetenskapliga forskningen.***

TENK följer upp effekten hos sin verksamhet samt hur de forskningsetiska målen verkställs bland annat genom att övervaka kvaliteten på de HTK-processer som forskningsorganisationerna utfört och genom att fortsätta forskningsetikens barometerverksamhet.

Näst ges en inblick i TENKs viktigaste uppgiftshelheter

Främjande av god vetenskaplig praxis och utvecklande av HTK-processen

TENKs *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelse från den i Finland*, dvs. HTK 2012-anvisningarna som trädde i kraft den 1 mars 2013 börjar uppdateras tillsammans med vetenskapssamfundet. Målet är att allt mer omfattande engagera vetenskapssamfundet till TENKs anvisningar. Vi säkerställer att den förnyade HTK-anvisningen är harmoniserade med internationella forskningsetiska rekommendationer såsom All European Academies ALLEA:s *European Code of Conduct for Research Integrity*-anvisning. TENK strävar aktivt efter att påverka utvecklingen av de internationella anvisningarna.

TENKs utlåtanden strävar efter att i fortsättningen ges inom den utsatta tid som HTK-processen fastställer. HTK-processen görs smidigare genom att göra upp blanketter för anmälningar om misstänkta HTK-kränkningar och för att begära utlåtanden av TENK. Även ställningen hos den s.k. visselblåsaren som anmäler misstanken ska beaktas senast i den förnyade HTK-anvisningen.

Sekretariatet ger forskarna råd i forskningsetiska problemsituationer per telefon och e-post inom ramarna för sina ansvarsområden. Koordineringen av forskningsetikens stödpersonverksamhet som inletts 2017 fortsätts. Stödpersonerna orsakas årligen utbildning och nätverksträffar. Det finns en egen styrgrupp för att utveckla systemet.

Webbplatsen vastuullinentiede.fi utvecklas inom TSV-gemenskapen gällande forskningens livscykel och den öppna vetenskapens forskningsetiska och den ansvarsfulla forskningens material och anvisningar samt för att distribuera utbildnings- och informationsmaterial. TENK följer upp forskningsetikens utbildningsprojekt inom Finland och ute i världen.

I maj 2019 publiceras rapporten från forskningsetikens första barometerundersökning som TENK beställde av forskarna vid Vasa universitet. Enkäten planerades och genomfördes som ett samarbete mellan Vasa universitet och TENK och som en del av projektet *Ansvarsfull forskning*. TENK analyserar och utnyttjar uppgifterna från forskningsetiska barometern 2018 för att förebygga forskningsfusk och för att öka effekten hos TENKs verksamhet. Barometerenkäten upprepas 2012 för att vi kan följa upp tvivelaktiga verksamhetskulturer inom olika vetenskapsgrenar och forskningsfusks grogrund samt uppskatta det verkliga antalet kränkningar av god vetenskaplig praxis.

TENK ordnar årligen *Etikdagen* för forskare och sakkunniga i samarbete med de nationella etiska delegationerna och andra samarbetspartners. TENK ordnar även regelbundet andra expertseminarier inom sin bransch och håller regelbundet kontakten med olika vetenskapsgrenars representanter för att få reda på vilka seminarieteman som vore aktuella.

TENKs medlemmar och sekretariat deltar som föreläsare i många evenemang om forskningsetik vid högskolor och andra forskningsorganisationer. Forskningsetikens stödpersoner ansvarar för informeringen inom sina organisationer. TENKs undervisningsmaterial finns på TENKs webbplats och kan fritt användas under förutsättning att källan omnämns.

Etisk förhandsprövning av forskning inom humanvetenskaper

Som en av sina grunduppgifter koordinerar och handleder TENK den s-k. etiska förhandsprövningen inom humanvetenskaperna. TENKs anvisning *Etiska principer för humanistisk, samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig forskning och förslag om ordnande av etikprövning* som publicerades 2009 hade i april 2019 undertecknats av 61 finländska högskolor och andra forskningsorganisationer och -nätverk som förbinder sig vid den.

TENK godkänner den nya uppdaterade *Etiska principer för humanistisk forskning och etisk förhandsprövning av humanvetenskaplig forskning i Finland* våren 2019. Anvisningarna översätts till svenska och engelska. Vetenskapsgemenskapens omfattande förbindelse vid anvisningarna verkställs hösten 2019. Samtidigt blir det möjligt att aktivt göra verksamheten känd i Finland även för sådana nya icke-medicinska områden som tidigare inte har tillhört anvisningarna. Speciell uppmärksamhet riktas till konstområdet.

För att främja samarbetet mellan humanvetenskapernas delegationer fortsätter TENK ordna sakkunnigseminarier och diskussionsevenemang inom branschen. De regionala delegationernas verksamhet rapporteras i samband med TENKs verksamhetsberättelse.

Det är inte bara viktigt att stöda de humanvetenskapliga etiska delegationernas arbete utan även att föra statistik över deras verksamhet och utlåtanden. TENK övervakar

delegationernas verksamhet och ger vid behov utlåtanden om forskningsplanen till forskare som inte är nöjda med förhandsprövningsutlåtandet som delegationen givit.

Internationell verksamhet

TENKs sekretariat ansvarar för det 2008 grundade ENRIO-nätverkets verksamhet efter att generalsekreteraren i oktober 2018 valdes till nätverkets ordförande för en treårsperiod. Under den här tiden arbetar dessutom en koordinator för internationella ärenden vid TENKs sekretariat för att ta hand om ENRIOs sekreteraruppdrag. Huvudmålet under ordförandeperioden är att omvandla ENRIO från ett fritt nätverk till en internationell förening som registreras i Belgien. För mer information om ENRIOs verksamhet se www.enrio.eu

TENK ordnar tillsammans med ENRIO och Aalto-universitetet den första europeiska forskningsetikkongressen *ENRIO 2020 Congress on Research Integrity Practice*. Kongressen ordnas på Aalto-universitetets Dipoli i Esbo den 5–7 oktober 2020. I samband med kongressen ordnas ENRIOs generalstämma hösten 2020 i Helsingfors.

TENK har aktiva samarbetsförhållanden med branschens centrala europeiska vetenskapsorganisationer, nätverk och nordiska aktörer. ALLEA torde inleda uppdateringen av *The European Code of Conduct for Research Integrity. Revised edition*-anvisningarna de närmaste åren. Anvisningarna förpliktigar även finländare som söker europeisk forskningsfinansiering.

Under verksamhetsperioden främjas samarbete mellan aktörer inom forskningsetik (research ethics) och god vetenskaplig praxis (research integrity) både i Europa och i Finland. En representant för TENK deltar i mån av möjlighet i *NEC-forumet*. TENK deltar vid behov även i NordForsks etiska sakkunnignätverk. Finland är initiativtagare till att inleda samarbete mellan nationella och europeiska aktörer inom det humanvetenskapliga områdets etiska förhandsprövning.

Under ENRIOs ordförandeperiod främjar TENK erhållandet av EU-finansiering för forskningsetikens och den ansvarsfulla forsknings- och innovationsverksamhetens områden för att främja god vetenskaplig praxis i Finland och Europa.

Det globala nätverksbildandet fortsätter i mån av möjlighet till exempel i samband med TENKs sekretariats studie- och seminarieresor. TENK deltar 2019 och 2021 i forskningsetikens världskongresser.

Information, utbildning och nätverk

TENK utövar aktiv information och rådgivning till de organisationer som undertecknat HTK-anvisningen och till andra intressentgrupper och den vidare publiken. TENK ordnar sakkunnigseminarier och informerar om sin verksamhet och sina verksamhetsmodeller

även inom de internationella forumen. Den officiella informationskanalen är TENKs webbplats www.tenk.fi. Webbplatsens engelska version utvecklas så att den beaktar den internationella forskarkårens behov och webbplatsens tillgänglighet och dataskyddsfrågor uppdateras.

TENK gör tillsammans med TJNK den finländska ansvarsfulla forskningskommunikationen och forskningsetiken känd genom artiklarna på webbplatsen *Vastuullinentiede.fi* och genom nyhetsbrev. Under varumärket Ansvarsfull forskning samlas en helhet inom TSV som består av bl.a. den öppna vetenskapens koordinering och Publikationsforumets kommunikation och webbinnehåll.

År 2020 inleds de EU-finansierade internationella utbildarutbildningarna som ordnas av *Virt²Ue*-projektet som en del av ALLEA:s *Code of Conduct*-program. Projektpartner Helsingfors universitet rekryterar i Finland särskilt stödpersoner inom forskningsetiken för utbildning.

Finlands nationella etiska delegationer, etiska delegationen inom social- och hälsovården (ETENE), nationella kommittén för medicinsk forskningsetik (TUKIJA), delegationen för bioteknik (BTNK), gentekniknämnden (GTLK) och TENK har länge samarbetat. Delegationernas sekretariat sammanträder regelbundet för att utbyta erfarenheter om forskningsetikens aktuella frågor och skickar sina representanter till arbetsgruppen för *Etikens dag*.

Inom Finland utvecklar TENK verksamhetsmetoder för att öka dialogen inte bara mellan högskolorna och forskningsorganisationerna utan även mellan forskningen och vetenskapsfinansiärerna samt de vetenskapliga sällskapen och andra intressentgrupper. TENKs syfte är att årligen ordna ett av delegationens möten på någon högskoleort utanför huvudstadsregionen.

TENK deltar aktivt i den forskningsetiska debatten inom vetenskapliga och akademiska forum samt via vetenskapliga och populariserade föredrag, artiklar och ställningstaganden. Då TENKs mål görs bekanta spelar även TENKs medlemmars inlägg, presentationer och artiklar samt intervjuer i medierna en viktig roll. Inom informeringen sker samarbete med TSV och UKM.

Alla TENKs anvisningar och material såsom verksamhetsberättelserna produceras på finska, svenska och engelska. För att enhetliggöra TENKs publikationsverksamhet samt för att öka synligheten och kännedomen om TENK skapas publikationsserien *Forskningsetiska delegationens publikationer* för TENKs egna anvisningar, utredningar och rapporter.

Under verksamhetsplanens period ökar kännedomen om TENKs forskningsetiska anvisningar bland de utländska forskarna i Finland och ute i världen genom att HTK-anvisningen åtminstone även publiceras på kinesiska, ryska och spanska.

Mer information om delegationens verksamhet finns på dess webbplats www.tenk.fi

Denna verksamhetsplan har godkänts av TENKs möte den 7 maj 2019.

Riitta Keiski
ordförande

Sanna Kaisa Spoof
generalsekreterare